

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Antehac ex probatis Auctoribus breviter concinnata

Busenbaum, Hermann

Coloniæ Agrippinæ, 1707

Q. 108. Qualis debeat esse materia, de qua contrahitur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42561

tio bonorum specialiter fit ei interdicta à iudice, uti ordinariè interdicta censetur, teste *Lugo* 289. in fine, nequidem naturaliter obligabitur. *L. Is cui bonis*, ff. *De verb. oblig.*; hinc qui contrahit cum tali prodigo, tenetur restituere ante sententiam iudicis, etiamsi prodigus non repetat neque potest secum contrahentem cogere ad servandum contractum, quia in odium prodigi irritatur.

683 §. 18. Servi, Religiosi, Clerici, filii-familias uxores possunt contrahere circa materias, quarum habent dominium & administrationem; de his ultimis videri possunt dicta p. 1. q. 217. & 218.; qui autem plura volet, consulat *Onn. d. 4.* & quidem de servis f. 7. de Religiosis, f. 8., de filiofamilias, f. 11., de uxoribus, f. 12., & de his omnibus iterum plura affert d. 19. f. 3. Quoad Religiosos videri potest etiam *Castrop. tr. 16. d. pu. 15. & 16.* Quoad omnes verò supradictos, de etiam *Stryckium* de cautela contract. sect. 1. c.

684 §. 19. An & quomodo contractus celebrari possint illi, quorum bona sunt confiscata vel confiscanda, optimè resolvit *Sanch. in Dec. L. C. 21.*; videri possunt etiam *Mol. d. 95. Onn. d. 4.* An autem usurarius celebrare possit contractum, examinat *Onn. sect. 10.*, sed cum rarò serviant ad praxin, omitto.

685 Q. 108. Qualis debeat esse materia, de qua contrahitur. R. Debet esse possibilis, saltem in spe existens, honesta, propria, certa, non prohibita, quæ omnia jam explicabuntur: & potest de eis videri *Stryck. de caut. contr. f. 1. c. 3.*

§. 1. Contractus circa rem impossibilem est iure naturæ irritus, *L. 35. ff. De verb. oblig. L. 3. ff. De*

De Reg. juris, & alibi apud *Onn.* d. 5. n. 232. Ratio est, quia si contrahentes sciant esse impossibilem, non possunt serio & efficaciter habere consensum; quamvis autem intendere vellent se obligare, tamen inutilis esset illa voluntas, cui per nullam legem assisteretur: si autem nesciant esse impossibilem, est error in substantia. *Nec obstat*, quòd conditio impossibilis adjecta non vitiet aliquos contractus; nam stando in jure naturæ vitiet omnes, contractus enim conditionatus non obligat, nisi positâ conditione, quæ hic nunquam poni posset; nihilominus jus positivum voluit, ut in quibusdam contractibus, v. g. Matrimonio, institutione hæredis, fideicommissio, donatione mortis causâ, conditio impossibilis adjecta habeatur pro non adjecta, tum quia præsumitur non fuisse serio adjectam; tum etiam quia in contrahentibus præsumitur fuisse voluntatem universalem contrahendi secundum leges, quæ cum disponant, ut talis conditio habeatur pro non adjecta, etiam volunt habere pro non adjecta, & hæc voluntas universalis prævalet; jus autem positivum sic non disponit in aliis contractibus, ergo in his non potest præsumi adesse voluntatem sufficientem ad contractum, *Mol.* d. 206. Adde, quòd licet per conditionem impossibilem non vitietur contractus, attamen vitietur per materiam impossibilem, sicuti quamvis non vitietur per errorem in qualitate, vitietur tamen per errorem in substantia.

§. 2. Materia contractûs debet esse moraliter possibilis, id est, talis, ut non tantum absolute fieri possit per vires naturæ, sed etiam ut

Dd 3

con-

consideratâ imbecillitate humanâ non censeatur superare vires nostras , quia nemo censeatur in aliam obligationem consentire , cùm nec lege positivæ ordinariè obligent ad aliquid moraliter impossibile , secundùm dicta L. 1. n. 781. ; hinc si quis contraheret de capiendis omnibus piscibus maris , contractus esset irritus.

687 §. 3. Quando materia contractûs est partim possibilis partim impossibilis , valet contractus si materia sit divisibilis , & consensus feratur divisibiliter , uti si contraxeris de tradendis 100 modis tritici , & non possis habere nisi 50 contractus valet de 50. , è contrâ si materia sit indivisibilis , vel consensus feratur indivisibiliter , contractus est irritus , hinc si emeris duos equos pro rheda , & venditor tradere non possit utrumque , contractus de altero est irritus.

688 §. 4. Contractus de aliquo , quod non est in re , nec in spe , est irritus , quia vel non est consensus , vel est error in substantia , §. 1. dictum est , & clarè habetur §. 1. Instit. de inutil. stipul. L. 1. §. De oblig. L. 8. ff. De reser. vendit. aliisque apud Onn. n. 246. Quòd si partim sit , partim non sit , spectanda est intentio contrahentium , & loquendum secundùm dictum §. 3. , ubi tamen jus positivum , L. Domum , §. De contrah. empt. statuit , ut si res , quæ intendebatur , existat saltem ex medietate , v. g. si domus vendita ex media tantùm parte comburatur , valeat contractus , sed diminuatur pretium ; si non existat nequidem ex medietate , contractus sit irritus.

§. 5. Si contraham de re, quæ est in spe, v. 689.
 g. si vendam poma, quæ colligam in autumnno, singula maldera ad unum aureum, si hæc poma suo tempore non existant, patet contractum esse nullum, quia materia illius erant ipsamet poma, quæ nunquam sunt: è contrà si vendam spem, quæ & qualis nunc est, ad omnia poma meæ arboris, quamvis nullum crescat pomum, venditio valet, L. *Nec emptio*, §. ff. *De contrah. empt.* aliisque apud *Onn.* n. 252., & sic venditur spes per jactum retis, per casum aleæ &c. Excipitur emptio hæreditatis in spe, quæ, antequam moriatur testator, irrita est, ne detur votum captandæ mortis, L. *fin.* ff. *De pactis*: & eadem est ratio de contractibus ad succedendum viventi, *Onn.* n. 258., item emptio hominis liberi, pro tempore, quo erit servus, est irrita, quia non est fas hujusmodi casus exspectare, §. 5. L. 83. & L. 103. ff. *De verb. oblig.* item §. 2. L. 34. ff. *De contrah. empt.* Vide hinc n. 940.

§. 6. Contractus de re illicita est omni jure 690
 irritus, & quidem jure naturæ, quia non potest dari obligatio ad peccandum, neque ad illud, ad quod omittendum antecedenter est obligatio, contractus enim non debet esse vinculum iniquitatis, uti nec votum vel juramentum, quæ tamen de se sunt magis obligativa quàm contractus. Similiter jure Canonico & Civili apud *Onn.* n. 268., hinc quidquid prohibitum est lege naturali, divinâ vel humanâ obligante in conscientia, de illo non valet contractus: Quod si aliquid lege tantum pœnali fit prohibitum, poterit de illo fieri contractus, est enim

res de se licita, quam potest quis etiam per legem
facere, si se ad pœnam resolvat, leges enim po-
nales non prohibent determinatè talem actio-
nem, sed sub disjunctione volunt vel omittit
ctionem vel subiri pœnam, *Onn. n. 266.*

691 §. 7. Quamvis contractus de re illicita sit
validus, potest tamen contractus illicitus esse
validus, uti si quis emat gladium ad occidendum
alterum: deinde si in se sit prohibitus fieri, & ta-
men supposito quòd fiat, non irritetur, secun-
dùm regulam juris, multa fieri prohibentur,
quæ tamen facta tenent, & talis est venditio ar-
morum facta hosti patriæ, Ratio horum est, quia
materia talium contractuum illicitorum non est
res illicita, materia enim illorum sunt gladius
arma, quæ non sunt res illicitæ, è contrà si per-
ciscerer & vellem me obligare ad sic vendendum
gladium aut arma, hoc pactum esset irritum
quia pro materia haberet venditionem illi-
tam.

692 §. 8. Quamvis contractus de re illicita sit
irritus, tamen supposito quòd unus partem suam
expleverit, quæ illicita erat, est, de jure naturali
saltem, obligatio, ut etiam alter suam expleat
si licita sit, v. g. conductio ad injustum; homici-
dium est irrita, attamen si conductus patrârit ho-
micidium, conductor tenetur ei dare pretium
de quo contraxit; & idem est de contractu cum
meretrice, item cum Judice, ut ferat injus-
tam sententiam, ratio est, quia in his inter-
venit duplex contractus, unus absolutus faci-
endi rem illicitam, & hic nunquam valet ne-
obli-

obligat, neque ex hoc oritur obligatio postea dandi pretium, imò est obligatio reddendi pretium, antequam res condicta sit posita: alter contractus est conditionalis & dicit, si hic suam partem impleverit, alter etiam tenebitur implere suam, sicuti possum vovere aut etiam per contractum promittere, si iterum peccavero, dabo tibi elemosynam: talis autem contractus prius perficitur positâ conditione turpi, & hac suppositâ licitum est dare pretium pro actu, qui ob molestiam, detrimentum vel periculum facientis, aut ob delectationem vel aliud commodum illius, in cujus gratiam fiebat, erat pretio isto æstimabilis, oriturque obligatio ex vi consensûs ut sequentis, & non ut antecedentis conditionem illicitam, *Mol. d. 94.* aliique communiter cum *Onn. n. 276. Dixi*, saltem de jure naturæ, nam licet jure positivo etiam valeat in contractu, quo meretrix dedit usum sui corporis, uti habetur *L. Idem, 4. ff. De condit. ob turpem causam*, tamen in aliis materiis non est ita certum, unde licet communiter omnes contra *Medin.* fateantur post opus turpe expletum oriri obligationem illam ex jure naturæ, tamen *Covar. Amic. & Platel. n. 589.* dicunt jus positivum resistere, ne oriatur, quia *L. Si flagitij, 123. ff. De verb. oblig.* negat actionem, etiam si opus turpe sit expletum. Vide dicenda n. 794.

Obj. Promissio, si occideris Titium, dabo tibi aureum, est contractus sub conditione turpi, qui nunquam obligat, nequidem prout est conditionalis, ergo similiter de aliis. *R.* Si fiat sub conditione ponenda c: si fiat ex suppositione

D d 5

condi-

conditionis positæ, n: Itaque si promissio sit inventiva occisionis, nunquam valet, si sit suppositiva, valet, præsumitur autem esse suppositiva, quia standum est pro valore actûs: è contra tamen in hoc, *dicam te, si pater meus fuerit mortuus*, jus præsumit conditionem esse inventivam mortis paternæ, hiñc absolutè irritat.

Inst. Obligatio dandi aureum deberet esse ex contractu, sed non potest esse ex contractu. quia hoc nõ potest esse validè contractum, quod nunquam potest validè contrahi, sicuti hoc nõ potest esse validè venditum, quod nunquam potest validè vendi, tale autem pretium nunquam potest validè contrahi, & talis actio occisiva nunquam potest validè vendi, ergo nunquam potest esse validè emptæ aut venditæ, ergo nunquam exemptione potest esse obligatio solvendi. *Conf.* Qui illicitè accipit pretium, illicitè retinet, sed talis illicitè accipit pretium ante opus expletum, ergo & illicitè retinet. R. Est validè contractum ex suppositione operis, & de hoc rat contractus conditionalis. Ad *Conf.* Ergo & illicitè retinet, ante opus expletum, C. post opus expletum N. Conseq.

694 §. 9. Materia contractûs debet esse propria illius, qui per contractum transferre debet aliquid jus in alterum, quia nemo plûs juris transferre potest, quàm ipse habeat, Reg. 79. De reg. juris in 6., Reg. 54. ff. *Eod. tit.*, item, *Id, quod nostrum est, sine factò nostro ad alium transferri non potest*, Reg. 11. ibid. Attamen si emptor malâ fide emat rem alienam, & venditor nesciat esse alienam,

nam, L. 28. ff. *De contrah. empt.* statuitur, ut dominium pretii transeat ad vendentem, & in tantum validus sit ipse contractus, idque in favorem veri domini, ut magis habeat, unde rem suam vel ejus pretium recuperare possit, dominium tamen rei non transit ad eumentem, nam lex addit rem emptori auferri posse. Quod si uterque sciret rem esse alienam, contractus est nullus, §. 3. l. 34. *ibid.* Denique si neuter, aut solus vendens hoc sciret, etiam nullus foret contractus, emens enim non vult transferre dominium pretii, nisi obtineat dominium mercis, quod in his casibus non fieret.

§. 10. Quamvis res nunc non sit propria, potest tamen, per se loquendo, de ea contrahi pro tempore, quo erit propria, L. *Si rem meam*, §. 1. ff. *De verb. oblig.*, sic equus, quem emi prius in annum sequentem, potest jam vendi alteri, quia hæc venditio respicit equum pro tempore, quo erit meus; similiter potest quis contrahere de actione aliena, v. g. faciam, ut Titius te instruat in medicina, obligando ad pœnam, vel quanti æstimaretur illa instructio, si non fiat, §. 2. l. 38. *ibid.*

§. 11. Si vendam rem mihi communem cum aliis, v. g. gregem ovium indivisum spectantem ad me & duos fratres meos, valet venditio pro tertia parte, quæ mea est, L. *Sed si communis*, 18. ff. *De contrah. empt.*

§. 12. Materia contractus debet esse aliena respectu illius, qui eam per contractum debet acquirere, §. 2. & 21. *Instit. De inutil. stipul.* L. 82. ff. *De verb. oblig.* & Reg. 45. ff. *De reg. juris*, Ratio est,

est, tum quia venditio rei alienæ est nulla, ut dictum est, ergo & emptio rei suæ; tum etiam quia finis contractûs est acquirere aliquid, quod non habes, ergo si jam habes, cessat finis contractûs: possum tamen contrahere pro accipiendo, v. g. usufructu rei meæ, si sim tantum dominus directus, item pro recipienda possessione, item pro recipienda re mea, quam alter detinet, uti expressè habent Leges apud *Omni.* n. 315.

698 §. 13. Materia contractûs tum dicitur certa, quando exactis vel dictis vel lege vel saltem ex circumstantiis constat, quid, qualis & quanta sit, *L. Stipulationum, 74. ff. De verb. oblig.*, è contractum est incerta, si hoc non constet, sed tantum in genere dicatur, v. g. vendo fundum, emo vinum, promitto, non determinando, nec qualem fundum, nec quantum vini, nec quid promittat; item materia incerta est, si duo, v. g. servorum quorum unus venditur, sint ejusdem nominis, & neuter determinetur; item si contrahatur sub disjunctione, vendo bovem vel equum: item si significatio sit æquivoca, uti vendo mulum, & nesciatur, an mulum piscem, an mulum quadrupedem; item si non addatur vel determinetur pretium.

699 §. 14. Contractus de materia incerta est nullus, si reduci non possit ad certitudinem, *L. 74 & 75. ff. De verb. oblig.*, ratio est, quia finis contractûs est, ut voluntate contrahentis transferatur dominium rei conventæ, sed si de hac non constet per externa signa, non poterit transferri dominium secundum dicta n. 654. ergo nec valebit

lebit contractus. Potest autem materia incerta reduci ad certitudinem, v. g. si tibi promiserim sub disjunctione, relinquens tibi electionem, tu eligens, materiam reddes certam, L. 75. §. 8. & L. 76. *suprà*; Item si per eventum conditionis res fiat certa, vel per declarationem aut arbitrium tertii, cui partes committunt &c. Attamen ille, cuius arbitrio interpretatio committitur, non debet promissorem gravare ultra verba, unde electio potius relinquenda est promittenti, & eligendum, quod minus gravat possessorem sive debitorem: deinde debet arbiter præsumere, quòd rationi & menti contrahentis videtur conformius. Possunt de hæcenus dictis videri plura apud *Onn.* d. 5. f. 6.

§. 15. Specialiter per jus prohibentur & irritantur alienationes bonorum Ecclesiasticorum immobilium & mobilium pretiosorum, quæ servando servari possunt, nisi fiant cum consensu Papæ & sub certis conditionibus, uti habetur in *Extrav. Ambitiose*, inter communes L. 3. tit. 4., potestque videri *Dicast.* L. 2. t. 3. dub. 15. & iterum pluribus t. 15. d. 1. dub. 6. & addemus aliqua L. 4. à n. 1363. Quæri posset hæc, an & quomodo fieri possit contractus circa res spirituales, sed hoc intelligitur ex dictis de simonia hæc p. 1. q. 15. & *seqq.*

Q. 109. *Quinam sint effectus contractuum.* R. 701
Præcipui sunt hi 17., obligatio, actio, exceptio, periculi & commodi translatio, damnum moræ, compensatio, traditio rei conventæ, translatio domini vel partis domini, possessio juridica, solutio, potestas præscribendi, interdicta posses-